

Doctrina S. Thomae de Eucharistiae necessitate.

Si de SS. Eucharistiae necessitate quaeritur, convenit statuere theses sex:

Thesis I.: Communio est necessaria ad vitam spiritualem diu conservandam. Sicut vita corporalis conservari non potest sine cibo materiali, ita nec vita spiritualis sine cibo eucharistico. Patet, in defectu sacramenti votum supplere.

Thesis II.: Eucharistia est fons omnis gratiae sanctificantis. Non enim tantum per Communionem gratiam sanctificantem ex Eucharistia haurimus, sed etiam per alia sacramenta, per orationem, per bona opera, ita ut omnis gratia sanctificans ex illo sacramento augustissimo fluat.¹⁾

Thesis III.: Omnis acceptio gratiae sanctificantis est manducatio Eucharistiae.

Si enim (secundum thesim II) omnis gratia sanctificans ex Eucharistia sumitur, talis sumptio erit participatio, manducatio Eucharistiae. Haec manducatio est et corporalis et spi-

¹ Multis quidem verbis, sed frustra conatur Dr Otto Lutz in *Zeitschrift für katholische Theologie* 1922 p. 20—54 thesim I et II s. Thomae abjudicare. Putat, magnam difficultatem provenire thesi II. exinde, quod baptismo in vita Christi publica ante Eucharistiae institutionem administrato gratia probabiliter conferebatur. Sed difficultas nulla. Non est enim Eucharistia fons omnis gratiae, nisi in ordine messiano completo. Non potuit sane gratiam efficere, antequam esset. Simili modo nunc certissime omnis gratia est ab humanitate Christi, sed ante incarnationem nondum erat, quia haec humanitas nondum erat. Res ita habet: Ante incarnationem gratia fuit a Verbo incarnando et sacramentando, post incarnationem et ante ordinem messianum completum a Verbo incarnato et sacramentando, nunc est a Verbo incarnato et sacramentato. Est nunc a Verbo incarnato et sacramentato, quia est ab humanitate Christi ratione sacramenti. Datur autem gratia non nisi ratione sacramenti, quia est non tantum a Christo ut hostia, sed ut hostia etiam ab Ecclesia mediatrice omnis gratiae oblata. Haec autem oblatio fit per Eucharistiam, per sacrificium ecclesiasticum.

ritualis in digna Communionem, mere spiritualis, si anima extra Communionem gratiam, vitam, iustitiam, sanctitatem ex Eucharistia sumit, haurit, bibit, manducat.

Thesis IV.: Manducatio spiritualis Eucharistiae est necessaria ad vitam gratiae inchoandam (h. e. ad primam gratiam accipiendam).

Continetur haec thesis sub thesi III. Si enim omnis gratiae susceptio est manducatio Eucharistiae, si sine tali manducatione nulla gratia sanctificans habere potest, neque prima gratia sine tali manducatione haberi poterit. Haec manducatio erit, quum prima gratia per baptismum, poenitentiam vel per votum horum sacramentorum accipiatur, mere spiritualis.

Thesis V.: Sacramentalis (vel melius corporalis) manducatio Eucharistiae, hoc est Communio non est necessaria ad vitam gratiae inchoandam.

Justificamur enim per baptismum et poenitentiam vel votum horum sacramentorum, et non per Communionem, quae gratiam supponit.

Thesis VI.: Competit Eucharistiae aliqua necessitas salutis.

Haec thesis est inderterminata, aliqua enim necessitas affirmatur, quin determinetur, utrum haec referatur ad vitam conservandam (thes. I), vel ad vitam inchoandam (thes. IV), vel ad utrumque, vel ad omnem gratiam secundum theses II et III. Utilis est haec thesis VI. propter Patrum plures locos, quibus Eucharistiae necessitas affirmatur, quin amplius determinetur. Apud s. Thomam potest, quum semper sat determinate loquatur, omitti. Ponitur ut enumeratio sit completa.

Ex thesibus I—V hanc ultimam omnes s. Thomae adscribunt. Theses I—III multi recentiores illi abjudicant. Thesim IV. non quidem abjudicant, sed non eodem sensu quo ille intelligunt. Ostendamus, omnes theses I—V in doctrina doctoris angelici contineri, ejus verba pro singulis afferentes. Thesis V. hac in re majoris claritatis causa omnino includenda erit.

Thesis I.

»Sicut autem corporalis vita materiali alimento indiget, non solum ad quantitatis augmentum, sed etiam ad naturam corporis sustentandam, ne propter resolutiones continuas dis-

solvatur et eius virtus depereat: ita necessarium fuit in spiritali vita spirituale alimentum habere, quo regenerati in virtutibus conserventur et crescant.» (Cont. gent. IV cap. 61). — Est igitur cibus eucharisticus necessarius ad vitam spiritualem conservandam, sicuti cibus corporalis ad vitam corporalem. Bene notandum est, s. Thomam saepe distinguere veram et propriam necessitatem ab aliqua necessitate improprie dicta, quae tantum est magna utilitas; illam constanter illustrat per exemplum necessitatis cibi ad vitam, hanc per exemplum necessitatis equi ad iter faciendum.²⁾ Est proinde Communio ad perseverandum vere necessaria.

Verba dominica apud Jo 6. 54 (Nisi manducaveritis carnen Filii hominis . . . non habebitis vitam in vobis) in Commen-

² Ita v. g. III. 1, 2: »Ad finem aliquem dicitur aliquid necessarium dupliciter; uno modo, sine quo aliquid esse non potest, sicut cibus est necessarius ad conservationem humanae vitae: alio modo, per quod melius et convenientius pervenitur ad finem, sicut equus necessarius est ad iter«. Simili modo III 65, 4, I 19, 3 q. 82, 1. IV Dist. 7, 1, 1 sol 2. — Sola prima necessitas est necessitas vera et proprie dicta. Nam (sicut dicitur III. 68, 206, 2) »necessarium autem est, sine quo non potest aliquid esse, ut dicitur 5. Metaph. Text. 6«; in hoc autem loco Metaphysicorum legimus: »Necessarium dicitur, sine quo non contingit vivere tamquam concausa, ut respirare et alimentum animali necessarium est, impossibile enim est, absque his animal esse«.

Dicet quis: Si cibus eucharisticus animae necessarius est, sicut cibus corporalis corpori, ergo sine Communionem mors spiritalis necessaria est; proinde peccatum jam non erit liberum, sed necessarium, quod repugnat: est enim peccatum libera legis transgressio. Respondetur: Peccatum est et manet omnino liberum. Necessitas enim peccandi non cadit in aliquod peccatum determinatum, sed in multitudinem occasionum peccandi, in quibus singulis peccatum vitari omnino potest, quum in tota multitudine omne peccatum vitari non possit. Simili modo inter millies millia hominum certe per longius tempus (etiam cum sufficienti Communionem et orationem) unus vel alter mortaliter peccabit. Sed necessitas peccandi non cadit in hunc vel illum hominem determinatum, sed in totam multitudinem. Singuli homines peccatum omnino vitare possunt, tota multitudo autem omnino non potest, sed cum vera, stricta, absoluta necessitate aliquo peccato afficietur. Et ita homo in tot et tantis periculis peccandi constitutus sine cibo eucharistico (saltem voto sumpto), longiore tempore supposito, aliquo peccato mortali afficietur. Potest vitare omne peccatum distributive, non potest collective. Eodem modo homo etiam veniale peccatum per totam vitam vitare potest distributive, non autem potest collective. Evenit igitur sine cibo eucharistico confortante mors spiritalis necessario, sed nullatenus evenit necessario hic et nunc, sed tantum in longiore tempore.

tario in Joannem ita explicantur: »Quasi dicat: Vos putatis impossibile et incongruum, quod carnem meam manducetis, sed non solum non est impossibile, sed etiam et valde necessarium intantum quod nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis eius sanguinem, non habebitis, id est **non poteritis habere** in vobis vitam scil. spiritualem. **Nam sicut cibus corporalis ita est necessarius ad vitam corporalem, quod sine eo esse non possit: ita cibus spiritualis necessarius est ad vitam spiritualem, adeo quod sine ipso vita spiritualis sustentari non possit.**« Docet postea verba illa dominica continere hanc duplicem veritatem: 1. sine manducatione spiritali neque infantes vitam habere (thes. IV), 2. Communionem manducationem corporalem, esse necessariam adultis (thes. I)³) Mox in eadem lectione VII. p. 3 legitur: »Cibus iste spiritualis est similis quidem corporali in hoc quod **sine ipso vita spiritualis esse non potest, sicut nec sine corporali cibo vita corporalis**, ut dictum est supra.

In Summa theol. agit de thesi I in III 80, 11. In corpore articuli deducit illam ex thesi IV docens, manducationem spiritualem, omnibus ad salutem necessariam, continere votum Communionis, unde Communio data opportunitate eveniat necesse sit. Hoc modo ostendit, se Communioni vindicare necessitatem intrinsecam, et non tantum illam, quae ei ab extrinseco per aliquod praeceptum adveniat. (Bonaventura enim et alii qui post eum thesim I negant, sicuti Suarez, Lugo, plures recentiores, tantum hanc extrinsecam necessitatem admittunt). In »Sed contra« huius articuli pro thesi adducit Jo 6. 54, iterum significans, his verbis thesim I contineri.⁴) — Secunda objectio est, hoc sacramentum secundum III 73. 3 non esse de ne-

³ Si postea dicit: »Sacramentum vero Eucharistiae est necessitatis quantum ad adultos tantum, ita quod recipiatur re vel voto secundum Ecclesiae instituta«, his ultimis verbis »secundum Ecclesiae instituta« nullatenus quae dixit revocat, sed provocat ad praeceptum ecclesiasticum tunc temporis sat recens, quo totalis abstinentia a cibo spiritali necessario prohibebatur.

⁴ Probe animadvertendum, apud s. Thomam, ubi de Communionis necessitate agit, locum Jo 6, 54 esse argumentum ad intrinsecam necessitatem probandam, apud Bonaventuram, Suarezium, Lugonem aliosque hanc necessitatem negantes, esse objectionem, et quidem objectionem, quam solvere frustra omnino conantur. Manet ille locus contra illos.

cessitate salutis. Responsum est: »Hoc sacramentum dicitur non esse necessitatis salutis sicut baptismus, quantum ad pueros, quibus potest esse salus sine hoc sacramento, non autem sine sacramento baptismi: quantum vero ad adultos utrumque est necessitatis.« Id quod terminis nunc usitatis ita exprimeretur: Baptismus est de necessitate medii ratione primae gratiae, Communio est usum rationis habentibus de necessitate medii ad perseverandum.⁵

Etiam in Distinctionibus nostram thesim habet, etsi minus expresse. IV Dist. 12, 3, 1 sol. 1. legimus: »Ea quae in hoc sacramento geruntur, habent similitudinem cum his quae accidunt in corporali nutrimento. Quia enim fit quasi continua deperditio naturalis humiditatis per actionem caloris naturalis et exercitium laboris, ideo oportet frequenter corporalem cibum assumere ad restaurationem deperditi, ne perditio continua mortem inducat. Similiter etiam ex concupiscentia innata et occupatione circa exteriora fit deperditio devotionis et fervoris, secundum quae homo in Deum colligitur; unde oportet quod piarum deperdita restaurentur, ne homo totaliter alienetur a Deo.« — Sequenti articulo (in »Sed contra« quaestiunculae 1.) adducit approbans verba Innocentii III: »Cavendum est, ne si nimium

⁵ Habemus hic s. Thomae verbum ultimum, quod scripsit de thesi I. et quidem verbum valde clarum. Scribit propterea Benedictus XIV.: »Juxta doctrinam theologorum duce d. Thoma III. 80, 11 sacra Communio necessaria est necessitate medii (ad perseverandum) vel in re vel in voto« (De serv. Dei beatific. l. III. cap. 27 n. 19). S. autem Alphonsus: »Quaeritur 4, an Eucharistia in re vel in voto sit medium necessarium adultis ad vitam spiritualem conservandam. Negant Suar. Vasq. Durand. etc. apud Salm. c. 3. n. 34. dicentes ad hoc alia esse media. Sed communis et verius affirmant Soto, Gonz. etc. Salm. n. 36 cum s. Thom. III. 80, 11 ad 2. Ratio, quia sicut vita corporalis diu non potest conservari sine cibo materiali, ita vita animae sine hoc cibo spirituali« (Moralis l. VI. n. 193). Saeculo 19. opinio illa Suarezii negans thesim I. facta quidem est communior, sed propterea non evasit verior. Rationes non afferuntur nisi inanes. Talis etiam est illa: esse alia media. Sunt quidem alia media, quae etiam necessaria sunt v. g. oratio, sicut ad vitam corporalem non tantum cibus, sed etiam aër necessarius est; sed non sunt alia media, quae sine cibo eucharistico sufficerent. Si talia essent, Christus non dixisset: »Nisi manducaveritis... vitam non habebitis« Si quis considerat pro illa opinione Suarezii, Vasquezii, Lugonis tantum rationes inanes afferri, et eam cum Jo 6 vera Traditione conciliari non posse, facile sententiam thesi I. enuntiatam veram habebit.

huius sacramenti sumptio defferatur, mortis periculum incurrat, et pergit: »Ergo si omnino cessatur, est mortiferum.« — In solutione 1. huius articuli scribit: Nulli licet omnino a Communionem cessare, quia Ecclesia statuit tempus, in quo fideles communicare debeant; unde qui omnino desistunt, efficiuntur rei transgressionis praecepti. Institutio autem Ecclesiae fuit necessaria: quia enim in quotidiana pugna sumus, vita spiritualis in nobis evanesceret, nisi aliquando cibum vitae sumeremus.« Est igitur Communio praecepta, quia est necessaria; non est tantum necessaria, quia praecepta. Postea in resp. ad 1. iterum dicit, etiam sine praecepto ecclesiastico hoc sacramentum esse necessarium, non simpliciter, ut sine quo non esset salus, sed ex suppositione finis, si scilicet homo in vita spirituali firmus persistere vellet«. Aliis verbis: Communio non est de necessitate salutis, intelligendo salutem simpliciter per se, absolute, abstrahendo a perseverantia; supposito autem fine perseverantiae, est necessaria.⁶⁾

Addi possunt:

»Oportet primo considerare necessitatem institutionis huius sacramenti. Est autem sciendum quod sacramenta instituta sunt propter necessitatem vitae spiritualis. Et quia corporalia sunt quaedam similitudines spiritualium oportet sacramenta proportionari eis quae sunt necessaria ad vitam corporalem... Ad vitam corporalem requiritur augmentum in qua primo invenitur generatio cui proportionatur baptismus, per quem regeneratur aliquis in vitam spiritualem. Secundo ad vitam corporalem requiritur augmentum per quod aliquis perducitur ad quantitatem et virtutem perfectam, et huic proportionatur sacramentum confirmationis, in quo Spiritus sanctus datur ad robur. Tertio ad vitam corporalem requiritur alimentum, per quod corpus hominis sustentatur et similiter vita spiritualis

⁶⁾ Longe aliter ac s. Thomas Suarez et Lugo illud praeceptum ecclesiasticum concipiunt. Secundum s. Thomam praecipitur usus cibi spiritualis necessarii, praecipitur ipsa spiritualis nutritio. Secundum Suarezium et Lugonem autem praecipitur tantum externus actus, ita ut per sacrilegam Communionem (ubi sane nutritio spiritualis nullatenus locum habet) praecepto satisfiat. Haec autem sententia a Suarezio et Lugone propugnata, praecepto Communionis annuae satisfieri per sacrilegam Domini manducationem anno 1679. ab Innocentio XI. damnata est (propositio 55; vide Codicis juris canonici can. 861).

per sacramentum Eucharistiae reficitur.« (In I. Cor. cap. 11. lect. 5.). Similiter in S. th. III. 73, 1.⁷)

»Sicut in vita corporali, postquam homo natus est et vires sumpsit, necessarius est ei cibus, ut conservetur et sustentetur: ita in vita spirituali post habitum robur necessarius est ei cibus spiritualis, qui est corpus Christi. Nisi manducaveritis carnem Filii hominis etc.« (Opusc. 7 In Symbolum Apostol. art. 10. Ed. Parma XVI 149a).⁸)

»Sicut in corpore humano calor naturalis consumeret humidum radicale, nisi potus et cibus extrinsecus sumeretur, et per cibum extrinsecum sumptum conservatur naturae necessarium et deperditum restauratur, quia aliter vita in homine non duraret: ita spiritualiter ad vitae gratiam (vitam gratiae?) conservandam et augmentandam cibus spiritualis (de sacramento Eucharistiae loquitur) necessarius existit nobis.« (Opus. 52 de sacr. Euch. ad modum praedicamentorum cap. 6. Ed. Parma XVII. 180b).

»Non debet solum istud sacramentum (Euch.) ministrari per episcopum vel per presbyterum; potest enim per diaconum ministrari. Est enim sacramentum necessitatis, sicut baptismus et poenitentia.« (Opusc. 58. De officio sacerdotis, sub titulo De sacr. Euch. Ed. Parma XVII. 327b). Est eadem doctrina ac. S. th. III. 80, 11, ad 2. Baptismus, poenitentia, Eucharistia sunt sacramenta necessitatis; baptismus necessarius ad gratiam primo accipiendam, poenitentia ad gratiam recuperandam, Eucharistia ad gratiam baptismo acceptam vel poenitentia recuperatam conservandam.

⁷ Semmer s. Thomas cibum eucharisticum quoad necessitatem cibo corporali aequiparat. Suarez autem contra talem aequiparationem polemizat (Disp. 40. s. 2. n. 24). Praedicandum est, sicut docet s. Thomas. Dicit enim Catechismus Rom.: Parochi partes erunt, fideles crebro adhortari, ut quemadmodum corpori in singulos dies alimentum subministrare necessarium putant; ita etiam quotidie hoc sacramento alendae et nutriendae animae curam non abjiciant; neque enim minus spirituali cibo animam, quam naturali corpus indigere, perspicuum est« (P. 2. cap. 4 n. 60. vel quaestio 60.). Huic loco omnino consonant, quae Leo XIII. et Pius X. de cibi eucharistici necessitate docent.

⁸ Quoad genuitatem multorum opusculorum adhuc sub iudice lis est. Illa adducimus tantum ad confirmationem eorum, quae dicta sunt. Continent enim eandem prorsus doctrinam, quae in operibus certo genuinis habetur.

Locum, qui thesi I. contradicat, inveni apud s. Thomam ne unum quidem.

Thesis II.

»Quidquid est effectus dominicae passionis, totum etiam est effectus hujus sacramenti. Nihil enim aliud est hoc sacramentum quam applicatio dominicae passionis ad nos.« His verbis explicat Jo 6, 51 (Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita). Addit: »Manifestum est, quod destructio mortis, quam Christus moriendo destruxit, et reparatio vitae, quam resurgendo effecit, est effectus huius sacramenti.« (In Jo 6. lect. 6. ad finem).

Dices: Secundum priorem locum non tantum gratia sanctificans, sed etiam gratia actualis, character baptismalis et talia ab Eucharistia provenirent, quia etiam illa sunt effectus dominicae passionis. Responderi potest: Sane etiam illa sunt effectus Eucharistiae, inquantum est sacrificium a nobis oblatum. Per hoc enim sacrificium Deus propitius redditur generi humano ad omnes effectus passionis nobis impertiendos, ita ut sine hoc sacrificio a nobis oblato jam non vellet hunc ordinem gratiae conservare neque secundum illum agere. Inquantum autem Eucharistia est sacramentum, consideratur ut hostia nobis a Deo ad manducandum reddita, ut hostia manducanda, panis manducandus. In manducatione autem attenditur vitalis incorporatio. Vitalis autem in Christum incorporatio est semper cum gratia sanctificante, nunquam sine illa. Et ideo illa, quae possunt esse sine gratia sanctificante, uti gratia actualis, character baptismalis, confirmationis, sacerdotalis, habitus fidei et talia non tam pertinent ad Eucharistiam ut sacramentum, quam ad Eucharistiam ut sacrificium.

»Bonum commune spirituale totius Ecclesiae continetur substantialiter in ipso Eucharistiae sacramento« (III 65. 3 ad 1). Quae verba idem significare videntur quod dicit expressius Leo XIII. in sua encyclica eucharistica (Mirae caritatis): »Indidemque (ex Eucharistia) haurit habetque Ecclesia omnem virtutem suam, et gloriam, omnium divinorum charismatum ornamenta bona omnia.« (Alinea »Haec pauca«).

»Oportuit esse sacramentum Eucharistiae, quod ipsum Verbum incarnatum contineret, caeteris sacramentis tamen in virtute ipsius agentibus« (IV Dist. 8, 1, 3 sol. 1): verbum »ipsum« referendum est ad sacramentum Eucharistiae; nam, si ad »Verbum incarnatum« referretur, esset sensus: »caetera sacramenta agunt prae Eucharistia in virtute Verbi incarnati«,

quod sane falsum est. Sensus igitur est: Caetera sacramenta agunt in virtute Eucharistiae.

»Res huius sacramenti est unitas corporis mystici, sine qua non potest esse salus; nulli enim patet aditus salutis extra Ecclesiam, sicut nec in diluvio absque arca Noe, quae significat Ecclesiam« (III 73, 3). Repetit unitatem corporis mystici vitalem, cum qua est gratia et sine qua gratia non est, ex Eucharistia uti causa. Hoc facit hic quidem primo relate ad unitatem illam initialem, relate ad primam gratiam. Sed aequo iure omnis gratia ab Eucharistia repetenda est. Similiter modo habet III 79, 3: »Hoc sacramentum habet virtutem ad remittendum quaecumque peccata ex passione Christi«.

Confirmatur thesis II. locis infra sub thesi IV. afferendis. Si enim prima gratia manducatione spirituali ex Eucharistia hauritur, aequo iure omnis gratia nonnisi ex illa hauriri poterit.

Thesis III.

Hanc non docet s. Thomas explicite, docet tamen implicite per thesim II. et IV. Si enim secundum thesim II. Eucharistia omnem gratiam sanctificantem dat, omnis acceptio gratiae sanctificantis erit manducatio Eucharistiae. Et si secundum thesim IV. acceptio primae gratiae est manducatio Eucharistiae aequo iure susceptio gratiae aliae talis manducatio erit.

Si quis vult potest hic remittere ad locum sequentem ex Opusculo 51. De Sacramento Altaris:

»Virtus vero Sacramenti est sanatio a damnatione mortis aeternae. Hanc virtutem Sacramenti crediderunt et gustaverunt spiritualiter omnes salvandi ab origine mundi, et quoditie gustant omnes boni Christiani« (cap. 17; Ed. Parm. XVII. 155 b). Ubi tamen probe distinguenda est manducatio justorum ante Christum a nostra manducatione, etiamsi haec sit mere spiritualis. Illi justi enim non nisi improprie et metaphorice Eucharistiam manducaverunt, quia eius virtutem et effectum nondum suscipere potuerunt; Eucharistia enim, antequam esset, agere non potuit.⁹ Manducaverunt igitur, inquantum susceperunt, quod nos per Eucharistiam suscipimus, scil. gratiam. Nos vero etiam per manducationem mere spiritualem proprie Eucharistiam spiritualiter manducamus, quia spiritus noster, anima, revera ex Eucharistia, fonte omnis gratiae, virtutem et vitam haurit. Si igitur dicitur, nos eundem cibum

⁹ Manducatio etiam mere spiritualis Eucharistiae est »usus« huius sacramenti (Tridentinum Sess. 13 de Euch. cap. 8). Sed »usus sacramenti non potest esse ante ejus institutionem« (IV. Dist. 9, 1, 2 q. 4. obi. 2).

manducare quem illi manducaverint, valet hoc de Verbo, quod et illi manducaverunt et nos manducamus (Cf. I Cor 10, 3s: omnes eandem escam spiritualem manducaverunt, et omnes eundem potum spirituales biberunt; bibebant autem de spirituali consequente eos petra; petra autem erat Christus). Sed differentia est in eo, quod illi manducaverunt Verbum incarnandum et sacramentandum; nos autem manducamus Verbum incarnatum et sacramentatum. Et inde provenit differentia non quidem in gratia sanctificante, sed in modo eam habendi. Nos enim habemus gratiam in unitate corporis mystici, hoc est per humanitatem Christi (haec enim est vitis, cuius nos sumus palmites), a qua pendet in fieri et esse, et pendet in hac vita ab eius humanitate sacramentata, quia habemus gratiam ratione sacramenti. Gratia autem iustorum ante Christum nondum potuit ab humanitate Christi et Sacramento pendere, quum haec nondum essent. In hoc potissimum est inferioritas Veteris Testamenti et praestantia Novi.

Thesis IV.

Hanc videt s. Thomas, uti jam notavimus, contentam in verbis Christi apud Jo 6, 54. Dicit enim: »Notandum autem, quod haec sententia potest referri vel ad spiritualem manducationem, vel ad sacramentalem. Sed si referatur ad spiritualem manducationem, nullam dubitationem habet sententia« (In Jo 6 lect. 7 n. 2). »Nullam dubitationem habet«, hoc est: nemo dubitat (ita erat tunc, aliter nunc), quin mere spiritualis manducatio Eucharistiae omnibus etiam parvulis, sit ad salutem necessaria.

Alibi: »Dicendum, quod Dominus loquitur (scil. Jo 6, 54) de manducatione spirituali, sine qua non potest esse salus« (IV Dist. 9, 1 sol. 2 ad 1). Id est: In quantum Dominus ibi ita generaliter loquitur, ut etiam verbis suis parvulos complectatur, loquitur de mere spirituali manducatione.

»Manifestum est autem, quod omnes tenentur saltem spiritualiter manducare, quia hoc est Christo incorporari, ut supra dictum est (73, 3 ad 1.). Spirituales autem manducatio includit votum seu desiderium percipiendi hoc sacramentum ut supradictum est (73, 3), et ideo sine voto percipiendi hoc sacramentum non potest homini esse salus« (III 80, 11). Christo incorporari (intelligitur hic praecipue prima incorporatio quae fit in baptismo) est spiritualiter Eucharistiam manducare, quia incorporatio in Christum est res, virtus, effectus Eucharistiae (III 73, 3); percipere autem rem, virtutem, effectum Eucharistiae est sane Eucharistiam manducare.

»Hoc sacramentum ex seipso virtutem habet gratiam conferendi; nec aliquis habet gratiam ante susceptionem huius sacramenti, nisi ex aliquo voto ipsius, vel per seipsum, sicut adulti vel voto Ecclesiae, sicut parvuli, sicut supra dictum est (73, 3).¹⁰ Unde ex efficacia virtutis ipsius est, quod etiam ex voto ipsius aliquis gratiam consequatur, per quam spiritualiter vivificetur« (III 79, 1 ad 1).

Ex ultimis duobus locis intelligitur, quomodo s. Thomas mere spirituales manducationem Eucharistiae concipiat. Est ei perceptio virtutis Eucharistiae, verus effectus Eucharistiae, cum et ex tendentia ad Communionem. Longe aliter concipit hanc spirituales Eucharistiae manducationem ac Bonaventura et Suares, qui utrumque (virtutem Eucharistiae percipere et ad Communionem tendere) omittunt et putant, mere spirituales Eucharistiae manducationem haberi formaliter jam per fidem et caritatem. Non ita, nam in Vetere Testamento erat fides et caritas, sed nulla spiritualis manducatio Eucharistiae proprie dicta. Si autem nunc in ordine messiano completo cum omni perceptione caritatis habetur spiritualis Eucharistiae manducatio, habetur propterea, quia omnis caritas et gratia ex Eucharistia, fonte omnis gratiae, suscipitur et ad Communionem tendit.

Thesis V.

Tenebat haec thesis temporibus s. Thomae animos aliquantulum plus quam nunc. Tunc enim Orientales magnopere vituperabant Occidentales, quod parvulis non amplius Communionem administrabant, et nonnullae ecclesiae occidentales adhuc putabant, antiquum usum administrandi esse retinendum. Propterea quaestio agebatur, utrum manducatio Eucharistiae sacramentalis esset de necessitate salutis, concrete: utrum parvulis esset necessaria, et negabatur.¹¹

¹⁰ Difficultatem movet Lutz: Quidni parvuli salvarentur sine baptismo per solum illud votum Ecclesiae vel parentum? Responsio in promptu est: Non salvantur quia sine baptismo illud votum parvulis non applicatur, sed solo baptismo, quo et parvuli habitum fidei et caritatis accipiunt, ita sine baptismo neque illud votum parvulis imprimitur. Per baptismum solum anima parvuli ad Eucharistiam convertitur, ut ex ipsa vitam gratiae hauriat.

¹¹ Juvat referre, quae habet Denzinger de usu Orientalium confirmationis et Eucharistiae statim post baptismum parvulis administrandae: »Constantem confirmationis et Eucharistiae cum baptismo conjunctionem testantur eorum ordines omnesque, qui eorum ritus descripserunt. Praeterea Coptitarum patriarcha Christodulos in suis constitutionibus anni 1048 statuit, non licere baptismum absque communionem administrare, item

Negat s. Thomae praesertim locis quatuor: primo: S. th. III 73, 3, ubi titulus: *Utrum Eucharistia sit de necessitate salutis*, secundo: loco huic parallelo IV Dist. 9, 1, 1 q. 2. tertio: S. th. II 65, 4, ubi generatim denegatur necessitas salutis (quoad singulos) sacramenti vivorum, quarto: loco huic fere parallelo IV. Dist. 7, 1, 1, q. 2, ubi denegatur necessitas salutis sacramentis vivorum, speciatim Confirmationi.

In 1-o loco docet, de necessitate salutis esse tantum votum Eucharistiae (quod pro parvulis habet ecclesia) non corporalem Eucharistiae perceptionem. — In 2-o loco dicit: »Gratia est sufficiens causa gloriae; unde omne illud, sine quo potest haberi gratia, non est de necessitate salutis. Hoc autem sacramentum (Eucharistia) gratiam supponit, quia supponit baptismum in quo gratia datur, nec debet peccato praeveniri, quod gratia privet; et ideo quantum est de se, non est de necessitate salutis« (sol. 2). — In 3-o loco tradit, tantum baptismum et poenitentiam esse necessaria ad salutem sicut equus ad iter¹²) (excepto ordine, necessario pro communitate). — In 4-o loco docet, baptismum et poenitentiam esse necessaria ad esse vitae spiritualis, alia sacramenta tantum ad bene esse.

Statui autem his locis thesim V., nullatenus negari thesim I., vel aliis verbis: denegari Communioni necessitatem salutis simpliciter, absolute sumptae, abstrahendo a perseverantia quoad adultos, nullatenus denegari necessitatem salutis ratione perseverantiae, patet ex sequentibus:

Ebnessalus Abulbircat et auctor libri »scientia ecclesiastica« dicti. Refert etiam Bernatus, haec tam arcte servari a Coptitis, ut si urgente infirmitate puer vespere vel alia hora, qua missam cantare non liceat, baptizatus fuerit, sacerdos, mater et infans usque ad sequentem diem in ecclesia persistere debeant, ut infans communionem suscipiat« (Ritus Orientalium I, p. 39s). Si auctores thesim I. negantes hunc statum quaestionis considerassent, quatuor s. Thomae locis mox indicandis non contra thesim I. abusi essent. Sunt enim illi loci nullatenus de thesi I., sed sunt de thesi V. Nullatenus negatur necessitas Communionis ad perseverandum, sed negatur contra Orientales, Communionem (et confirmationem) esse necessariam ad salutem parvulis.

¹² Est igitur Communio necessaria sicut cibus ad vitam, et etiam tantum necessaria, sicut equus ad iter, sed nota bene, ad finem diversum: ad perseverandum est necessaria sicut cibus ad vitam, ad salutem infailem autem tantum necessaria sicut equus ad iter; altius enim in coelum anima parvuli mortui ascendet, si non tantum baptizatus fuerit, sed etiam confirmationem et Communionem acceperit.

a. Ipse s. doctor III 80, 11 ad 2 explicat, se 73, 3 (ubi quaeritur, utrum Euch. sit de necessitate salutis) tantum denegasse Communioni necessitatem salutis quantum ad parvulos, quantum autem ad adultos huic sacramento necessitatem salutis convenire. Sumpsit igitur 73, 3 terminum »de necessitate salutis« in sensu restricto »de necessitate salutis ratione primae gratiae« hancque solam necessitatem Communioni denegavit. Ita in 2. loco superius allato habet: »Omne illud, sine quo potest haberi gratia, non est de necessitate salutis.« Simili modo alibi: »Illa sacramenta, quae ordinantur contra culpam, cum qua salus esse non potest, sunt de necessitate salutis« (IV Dist 17, 3, 1 sol. 1).

b. In illis locis quatuor supra allatis habet in »Sed contra« ad denegandam Eucharistiae (in 4-o Confirmationi) necessitatem salutis, argumentum hoc: parvuli salvantur per solum baptismum. Solidum argumentum, si agitur de necessitate salutis ratione primae gratiae. Sed argumentum omnino futile, si ageretur de necessitate salutis ratione perseverantiae. Perstultum enim esset, exinde, quod parvuli, qui tentationes non habent peccare non possunt, Communionem non indigent, deducere, adultos, qui tam facile peccant et in tot ac tantis periculis peccandi constituti sunt, cibo eucharistico confortanti vel Confirmationis robore non indigere.

c. Si illis quatuor locis s. Thomas Communioni denegasset necessitatem salutis ratione perseverantiae, constanter sibi contradixisset: constanter enim thesim I. affirmasset locis supra sub thesi I. allatis et negasset illis locis quatuor.

Nihilominus Suarez et qui post eum thesim I. negant, volentes s. Thomam pro se habere, ad illos quatuor locos provocant. Sed frustra. In primo loco thesis I. non tantum non negatur, sed implicite affirmatur; statuitur enim illud votum, ex quo secundum III 80, 11 thesis I. deducitur. In tertio loco signanter dicitur: »respectu finis, de quo nunc loquimur«, h. e.: nunc loquimur de salute ut sic, non de perseverantia, de qua agemus postea scil. 80, 11. In secundo loco habetur quidem difficultas propterea quod subjungitur, Communionem fieri necessariam ex praecepto ecclesiastico; sed haec ipsa difficultas postea Dist. 12 iterum removetur, si dicitur, illud praeceptum esse necessarium et etiam sine illo esse communicandum, ne in pugna spiritali succumbamus. Etiam quartus locus est per se ambiguus:

sed quiquid sit de Confirmatione, de qua ibi praesertim agitur: relate ad Communionem res Distinctione 12. dilucidatur. Non sunt sane explicandi duo loci ambigui Distinctionum contra alios locos claros in hoc ipso opere et in allis operibus, praesertim etiam in Summa theologica. Neque sunt duo loci ambigui efferendi et omnes illi loci clari, quos sub thesi I. adduximus negligendi, ac si non existerent. Hoc enim illi theologi thesim I. negantes faciunt.

Caeterum manifestum est, doctrinam illorum theologorum in quaestione de Eucharistiae necessitate a doctrina s. Thomae prorsus deviare. Negant illi non tantum thesim I, sed etiam II, inde III et IV; V solam, quae est negativa, retinent, quatuor positivis rejectis. Est autem doctrina s. Thomae hac in re non tantum illius, sed est etiam doctrina Patrum, documentorum ecclesasticorum, et deducitur ex ipsa Scriptura.

Scrīpsit **Aem. Špringer S. J.** prof. theol. **Sarajevi.**

